

Abonamentul:

Pe un an C 150.
Un număr 16 fil.Inserțiunile se
primesc pe lângă
un preț modest.

Telefon: Nr. 35.

Românul Târnăvean

Administrația și
Redacția:Strada
Elizabeta Nr. 30,
unde sunt a se
adresă toate
scrisorile.Manuscrisele nu
se înapoiază.

== Apare lunar, afară de lunile de vară. ==

Aviz cetitorilor!

Numărul de față al „Românului Târnăvean” a fost tipărit în 1000 exemplare, de oarece la dorința unor fruntași din comitatul Târnavei mari, s'a trimis și fraților noștri cunoscători de carte de acolo. Cu plăcere ne-am da învoirea, ca foaia noastră să îmbrățișeze pe viitor și cauza românilor din comitatul vecin, și astfel să devină organul de publicitate a celor două comitate surori a Târnavelor.

Cu numărul de față am început publicarea unor informațiuni de interes general, spre a ține în curent pe stim. noștri cetitori cu unele evenimente din lumea mare și afară de hotarele comitatului.

Reforma electorală plănuită de guvern.

Dispozițiuni speciale. — Condițiunile speciale ale dreptului de vot.

În unul din numerii noștri trecuți am arătat dispozițiunile proiectului de lege despre alegerea deputaților dietali referitoare la condițiunile generale ale dreptului de vot. Drept de vot îi compete, conform acelor, fiecărui cetățan ungar de sex bărbătesc, care are etatea recerută de 24 sau 30 de ani și locuință stabilă (de cel puțin un an) încât nu are cvalificație mai înaltă

(intelectuală), dacă mai întrunește și o condițiune specială.

Și cari sunt condițiunile acele speciale?
Cenz curat intelectual.

Din motivarea generală s'a putut vedea, că proiectul statorește pentru a avea drept de vot diferite condițiuni de cenz intelectual și material, ca și legea veche, din care cauză proiectul guvernului nici nu se poate privi de un proiect de lege bazat pe vot universal precum am zice, pe votul fără cenz.

O astfel de condițiune specială este și cenzul curat intelectual, despre care dispune proiectul de lege în §. 4. Având cineva condițiunile generale are drept de vot alegător fără de altă condițiune, dacă a terminat cu succes școlile medii, gimnaziu sau școlile reale superioare, sau alte școli civile sau militare cu valoare științifică egală, sau ocupă un astfel de post, pentru care s'a cerut terminarea vre-unui asemenea institut de învățământ. Acesta este cenzul curat intelectual. În acest caz este etatea de alegere precum s'a mai amintit 24 ani.

Este evident, că de acest cenz să vor putea bucura numai cei mai înalt cvalificați.

Dispozițiunile referitoare la condițiunea aceasta specială își află motivul principal în tendința guvernului de a asigura influința desăvârșită a inteligenței la făurirea legilor.

Dupăce, precum bine știm, o mulțime de posturi publice sunt ocupate de oameni fără cvalificația recerută, s'a îngrijit guvernul, ca purtătorii oficiilor necondiționat să ajungă la drept de vot. Din motivul acesta dispune

ș. amintit, că nu numai aceia, cari sunt în post, dară și aceia, cari au fost în posturi, cari sunt legate de cvalificație mai înaltă științifică, să aibă drept de vot. Guvernul vrea să favorizeze prin aceasta mai ales pe notarii comunali, dela cari cere legea cvalificație mai înaltă, ca mai înainte, precum și pe cei penzionați.

De valoarea egală științifică cu școlile medii se privesc, conform aliniatului prim a §-lui 8, școlile de specialitate agronomice, silvice, de mine, de arte, industriale, comerciale și de comunicație, școli reale superioare, militare precum și academia militară de războiu.

Șase clase elementare și ocupație stabilă ca cenz special.

Precum am văzut din motivarea generală, șase clase elementare formează «temelia proiectului de lege», care este un alt cenz intelectual legat însă și de alte recerințe. Astfel conform §-lui 5 al proiectului drept de vot are și acela, care pe lângă condițiunile generale a terminat cu succes șase clase elementare, sau altă școală sau curs de învățământ cu valoare egală, din punct de vedere al dreptului de vot, dacă mai corespunde și vre-uneia din următoarele condițiuni:

1. Dacă este aruncat cu o sumă de orice mărime de dare de stat;
2. dacă are vre-o meserie ori comerț independent, pe baza biletului de legitimare sau a licenței industriale; sau
3. dacă este aplicat:
 - a) la vre-o întreprindere sau la vre-un stabiliment industrial;

FOIȚĂ.

Cea din urmă noapte a lui MIHAIU VITEAZUL.

Ca un glob de aur luna străluceă
Și pe-o vale verde oștile dormiă.

Dar în vârf de munte stă Mihaiu la masă
Și pe d'alba-i mână fruntea lui se lasă.

Stă în capul mesei între căpitani
Și rechiama dulce tinerii săi ani.

Vieța noastră trece ca un râu de rouă,
Când speranța dulce ne suride nouă.

Astfel astă dată, vieța lor treceă,
Cugetele triste nu-i mai turbură.

Luna varsă raze dulci și armonioase,
Austral le suflă coamele pletoase.

Căpitani toarnă prin păhare vin
Și în sănătatea lui Mihaiu închin.

Iar Mihaiu se scoală și le mulțumește,
Și luând paharul astfel le vorbește:

„Nu vă urez vieța, căpitani mei,
Dimpotrivă moartea, iată ce vă cei!

Ce e vieța noastră în robie oare?
Noapte fără stele, ziuă fără soare!

Ceice poartă lanțul și-a trăi mai vor
Merită să-l poarte spre rușinea lor.

Sufletul lor nu e mai presus de fierul,
Ce le 'ncinge brațul iau de martor cerul.

Dar Românu nu va câmpuri fără flori,
Zile lungi și triste fără sărbători.

Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară:
Aripile taie-i, că ar vrea să moară.

Astfel e Românu, și Românu sunt eu
Și sub jugul barbar nu plec capul meu!”

D. Bolintineanu.

Din trecutul comitatului Cetatea de Baltă.

Organizarea Comitatului. Încă o adresă.

de Dr. Romul Boila.

Precum s'a văzut și din celelalte publicațiuni de natura aceasta ivirea unor curente constituționale în anii 1860—1861 a adus cu sine, ca conducătorii vieții comitatene să pășească cu toată energia la organizarea administrațiunii comitatene. Astfel sa organizat așa zicând și comitatul Cetatea de baltă în timp de 4 zile, în patru ședințe comitatene continuative, din 22-25 Aprilie 1861. Cu împărățirea comitatului în cercul de jos cu doi vicecomiți, precum și cu împărățirea în pretoriate și cu scaunele judiciare ne am ocupat daja. În cele patru ședințe mulți dintre cei aleși au abzis și posturile vacante sau întregit.

În ședința ținută în 24 Aprilie 1861. sa primit un arunc comitatenz pentru acoperirea speselor administrațiunii comitatene, dela care să fie scutiți toți preoții și toți oficialii bisericilor, precum și locuitorii comunelor Smig și Alma cari doauă comune au fost devastate de un incendiu.

b) la o economie în ceva post de conducător (birău de curte, viștel, șef grădinar etc.);

c) într'un serviciu public sau privat de trei ani la acelaș stăpân;

d) în serviciul vre-unei economii sau întreprinderi industriale, ca membru familiar ajutor;

e) ca subofițer la miliție sau jandarmarie.

Astfel proiectul. Comisiunea de 40 a făcut următoarele modificări: La punct 1. Nu orice mărime de dare, ci cel puțin 2 cor. dare de srat s'a satorit ca condițiune. Punctul 3. litera c) s'a modificat în senzul, ca serviciu de trei ani să fie petrecut în aceeaș branșă, nu la acelaș stăpân.

Etatea de alegere este 30 de ani.

Ca inviațiuni servesc următoarele:

Valoarea egală cu șase clase elementare din punct de vedere a dreptului de vot sunt două clase gimnaziale sau civile, a treia clasă a școlilor de ucenici industriali sau comerciali, sau afară de 4 clase elementare două clase a școlilor de ucenici industriali sau comerciali și în fine terminarea școlilor industriale de specialitate organizate de stat.

Scrisul și cetitul și ocupație stabilă ca cenș special.

În posesiunea condițiilor generale, pe lângă etate de alegere de 30 ani au drept de vot și aceia conform §. 6 a proiectului, cari știu scrie și ceti, dară n'au șase clase elementare sau alte școli egale cu aceste, dacă mai corăspund următoarelor condițiuni:

1. Sunt aruncați cu 20 de cor. dare directă de stat;

2. au cel puțin 8 jugăre pământ sau

3. sunt aplicați în serviciile amintite în legătură cu șase clase elementare, ca cenș cu acea deosebire, ca serviciul petrecut la acelaș stăpân să fie 2 ani și serviciul public sau privat de 5 ani.

Dispozițiunile aceste a proiectului au fost modificate prin comisiunea de 40 întrucât condițiunile de sub punct 2, s'au șters cu desăvârșire, iară în loc de acelaș stăpâni s'a primit aceeaș branșă.

Cenzul celor neștiutori de carte.

În §. 8 dispune proiectul, ca aceia, cari nu știu scrie și ceti, numai atunci să aibă drept de vot, bine înțeles întrucât întrunesc condițiunile generale, dacă sunt aruncați cu 40 cor. dare de stat, sau au 16 jugăre catastrale de pământ, care dispozițiune a fost schimbate de comisiunea de 40 întru atâta, încât s'a pus de condițiune numai darea de 40 cor., ștergându-se numărul jugărilor.

Inviațiunile de lipsă pentru condițiunile speciale arătate mai sus, precum și celelalte dispozițiuni speciale se vor pertractă cu altă ocaziune.

Observăm de astă dată atâta, că dela ultima publicațiune încoace proiectul de lege despre alegerea deputaților dietali primit de parlament a fost sancționat de Maiestatea Sa inarticulându-se în corpus iuris cu nrul XIV. 1913.

Să validităm pretenziunile bisericilor noastre.

In atențiunea bisericilor românești de ambele confesiuni.

Legea despre egala îndreptățire a confesiunilor din patrie dispune ca comunele cu mai multe confesiuni, dacă oarecare din acestea confesiuni e împărțită din partea comunei politice în vre-un ajutor, fie acela de orice natură, — atunci și celelalte confesiuni sunt a se împărții de ajutor în proporțiune dreaptă, respective în proporțiunea numărului credincioșilor de cari dispun. Spre ex. dacă în comună sunt de confesiunea gr.-or. 100 credincioși, de cea gr.-cat 200 credincioși, iar de cea ev. luth. 300 credincioși, — atunci orice ajutor dat de comună oarecarei confesiuni din acestea, este a se împărții astfel: $\frac{1}{6}$ parte, gr.-cat. $\frac{2}{6}$ gr.-or. iar. ev. luth. $\frac{3}{6}$ parte. — Legea aceasta datează deja de 43 ani și de atunci numai în comitatul Târnavei mari la sute de mii coroane,

să urcă acelea sume pe cari bisericile noastre le-a pierdut în favorul bisericilor săsești prin nerespectarea legii mai sus amintite. Dar ce am negles de 43 ani încoace, putem îndreptă deodată pe timp de 40 ani înapoi, deoarece între biserică și comune drepturile se prescriu numai la 40 ani.

Nicăiri nu s'a făcut abuz de aceasta lege ca în comunele mixte române-săsești de pe așa numitul „fundus regius“ deoarece în acestea sate sașii dela descălecarea lor începând a avut frâncile guvernării și pe români i-au considerat de element subordonat, lipsit de drepturi comunale, menit să fie putere de muncă și dorul de înaintare a românului însă a început a deveni un pericol pentru stăpânirea săsască Sașii temându-și supremația în comune de elementul românesc, din precauțiune săsască caracteristică la acest popor — au început a grupă averea comunală, considerată de a lor, în jurul bisericii ev. luterane — voind așa asigura astfel monopolul asupra ei. Organizația administrativă, ba chiar și congregația comitatenză fiind mai exclusiv săsască, toate organele administrative s'au pus în serviciul politice săsești, prescurtând elementul românesc prin celea mai detestabile încălcări de lege:

1. S'au votat de comitetele comunale ajutoare pentru biserică, școala, cantorul, clopotarul săsăsc, parte în natură (lemne de foc, etc., parte în bani gata, arunc comunal) iar pentru biserică ori școala românească ori nu votau nimic, ori votau un ajutor de tot neînsemnat chiar numai ca să scoată ochii cu ceva românilor, înconștii de drepturile lor și în multe locuri timizi așa reclamă drepturile față de sași, cărora le erau aserviți prin obligamente materiale cu cari le puteau periclita ori când din răsbunare existința;

2. când să proiectă trecerea unor realități de mai mare valoare dela comună, la biserică săsască, să foloseau de pretext schimbul, care însă în realitate eră donațiune — fiind contra prețului dat de comună înzecit mai mare, ca cel dat la biserică săsască. Contractul de schimb să votă de acei membri ai comitetului comunal, cari erau totodată și membri presbiterului bisericii săsești. Prețuirea o făceau tot aceștia, prin urmare e firesc lucru, că pe hârtie substratul schimbului să prezentă de ambele părți în prețuri egale; iar congregația comitatenză compusă în majoritate covârșitoare tot din sași aproabă schimbul la propunerea referentului, care încă eră sas, aderent sistemului de de-

S'a înființat mai departe o secție de pază, așa numiții panduri, pentru întreg comitatul în număr de 20 cu doi comisari de jandarmi în frunte, în ambele cercuri administrative câte unul. Datorința lor era urmărirea criminalilor, nu însă și judecarea lor.

S'a decis îngrijirea drumurilor și mai ales a drumului, care duce de a lungul Târnavei mici. Spre acest scop sau ales patru comisari de drum.

Sau sistemizat 6 posturi de cancelisti, un post de moașă comitatenză, unul de ianitor și cel al părcălabului.

În ședința din 25 Aprilie sa cetit și s'a primit adresa redactată de membrul congregației Dl. Gaál János către casa magnaților din Budapesta. În adresa aceasta să face o reprivire istorică în care să spune, că Ardealul totdeauna a fost partea integrantă a Ungariei și deși a avut principe mult timp nici când nu sa rupt legătura sufletească între cele două țări. Cere deci congregația, ca și regaliștii și deputații Ardealului să fie chemați la dieta din Budapesta, cu un cuvânt cere uniunea Ardealului cu Ungaria zicând, că până când aceasta nu să realizează, nu să pot duce legi valabile nici pentru propria zisă Ungaria.

Adresa are referință și la chestia naționalităților în două locuri. Întrun loc constată dureros, că și în „pacinicul și liniștitul Ardeal“, unde naționalitățile au trăit în cea mai bună armonie frățească, încă și în timpul feudalizmului cel mai crâncen, sau dat lupte fratricide.

În alt loc iară are un pasaj, care merită să fie redat din cuvânt în cuvânt: Problema cea mai importantă de deslegat a timpului în care trăim, este îndestulirea pretenziunilor naționaliste.

În privința aceasta nu este nici o deosebire între cele din Ungaria. Noi așa credem, că este datorința legislațiunii noastre de a mulțumi toate acele pretenziuni special naționaliste, cari nu schimbă caracterul original a coronei sf. Stefan și cari nu periclitează integritatea teritorială a țării noastre. Noi din parte, ne ținem de mai potrivit pentru ajungerea acestui scop contractul de încoronare (koronázási szerződés.) prin care atât prin jurământul regelui, cât și prin cuvântul țării se dă o garanță statornică singuraticilor naționalități, că drepturile lor inarticulate în lege vor fi respectate. Și ca să putem rezolvă chestiunea naționalităților conform principiilor de sus, este necesar, ca regaliștii și deputații noștri să fie invitați cât de curând la legislația comună a noastră din Budapesta.

Ca să fiu fidel de tot în reamintirea timpurilor trecute mai constat, că tot în ședința din 25 Aprilie 1861 s'a decis prezentarea unui omagiu protocolar fostului prefect comitatenză a comitatului Cetatea de baltă din anul 1848—1849, baronul Banffy János.

Cu ziua de 25 Aprilie 1861 s'a gătat cu ședințele congregaționale de patru zile. Următoarele s'au ținut în luna Iunie. Din procesul verbal nu apare, că românii ar fi luat parte activă la desbateri în cele 2 zile din urmă.

Rachitismul.

(Sfârșit.)

Mulți copii sunt cocoșați. Membrulele în ferioare — ca și cele superioare la un copil de 3 ani sunt de regulă umflăte pe la închieturi prezintă între noduri niște îngroșeri numite pâlărioare — iar restul osului e subțire și foarte delicat cu tendințe la îndoitori și de regulă fracturi. În

genral statura unui copil rachitic la 10 ani e mai mică ca a unui sănătos și adese rămân pitici. Mulți au membrele inferioare foarte scurte, față cu trunchiul, iar membrele supeoare mai lungi făcând un contrast însemnat, și mai cu seamă capul mai mare și mai dezvoltat ca celelalte părți. Copilul de multeori e inteligent, vorbitor și cu priviri vii. Turburările gurii fac ca dinți să iase anevoie și să se strice de vrem. Pieptul turtit prevestește un tris viitor pentru ua rachitic, care prin micșorarea plămânilor îl va candidă la tuberculosă. Mult mai grav însă devine faptul pentru femeile rachitice mai ales în cazurile de naștere, ale căror bazinuri strâmte prezintă un pericol extrem de mare la naștere.

Ce trebuie să facă familia în asemenea cazuri și cu asemenea copii? Natural pe lângă expunerea pe larg a unui tratament ce îl voui indica aci, recomand cu toate aceste cu insistință părinților să ceară sfatul și consultul unui medic inteligent care cu siguranță le va ajuta foarte mult prin bunăvoință sfatul său și în urma unui tratament rațional corăspunzător etății, gradului cauzat de boală precum și în raport cu rezistența organismului micuțului copilăș.

Tratament: O simplă analiză de urină făcută de un medic bun cunoscător în asemenea cazuri va putea hotări asupra diagnosticului și în raport cu continutul mai mare sau mai mic de fosfați în urina analizată a micuțului pacient ușor va putea prinde și gradul și și intensitatea boalei. Mai ales, că în asemenea cazuri eliminarea fosfaților prin urină de multeori e considerabilă cu rezultat al topirii și descompunerii oaselor copiilor atinși de această boală în urmă de nutrițiunea organismului și mai ales în urma creșterii procentualității de acid lactic în stomacul stricat.

Deși în asemenea cazuri administrarea de compuși fosforici în proporția prescrisă de medic ar fi, și e binevenită. Doza zilnică de fosfor e $\frac{1}{2}$ —2 miligrame pe zi, dat într'o beutură oarecare: Es. Fosfor 0.02 gr. unt de migdale 20 gr.

moștenire a comunelor politice în favorul bisericilor săsași;

3. multe din realitățile comunale au trecut în proprietatea bisericilor săsași deja la localizare cu care ocaziune s'au prezentat realitățile comunale ca realități — aparținătoare bisericii săsași, — înregistrându-se direct pe aceasta din urmă.

Toate acestea le știm din nenumărate cazuri concrete, din comune săsești-românești — unde sașii au condus destinele satului.

Ca să aducem un mare folos real bisericilor românești — și prin aceasta elementului românesc — acest organ, care și-a luat în program apărarea tuturor intereselor românești, în special cele ale comitatului Târnavei mici și mari — s'a hotărât să facă cea mai mare propagandă pentru revindicarea drepturilor bisericilor românești pe timp de 40 ani înapoi. Vom cerceta arhivele comitatene, foile fonduare și toate documentele din cari am putea constata abuzurile făcute în detrimentul bisericilor românești, ca însă se putem realiza scopul, rugăm pe fruntașii bisericilor noastre, să ne dea următoarele deslușiri:

a) cari dintre abuzurile înșirate mai sus sub 1—3 se pot constata de 40 ani încoace, pe lângă descrierea amănunțită a acestora, precum și numirea dovezilor de martori și documente referitoare la cauză?

b) la realitățile trecute dela comună la biserică străină să ni-se comunice nrii topografici, cari să pot afla la antistiile comunale, ori la notarii comunali și cercuali;

c) care a fost proporțiunea sufletelor între credincioșii singuraticelor confesiuni atunci, când s'a făcut abuzul în defavorul bisericilor românești și care e acum? (În caz de controversă aceasta proporțiune o vom putea constata și prin statistica oficioasă a statului, dar pentru aceea barem aproximativ totuș să ni-se comunice proporțiunea și din comună);

d) bisericile gr.-or. se producă plenipotența subscrisă de comitetul parohial, iar celea gr.-cat de S. Să Mitropolitul.

Spre executarea afacerilor acestora am concretizat pe dl. adv. dr. Alexandru Morariu din Elisabetopol, colaborator al nostru, care a binevoit a primi gratis sarcina, ce i-se impune. La caz de nesucces sunt a se restituți numai speșele efective, cari însă nu pot trece la nici un caz suma de 30 cor. iar dacă la caz de succes ar binevoi comuna bisericească a da

oarecare onorar, acela va fi folosit spre procurarea gratis a acestui ziar de propagandă locală — pentru țărani români și în prima linie pentru acei țărani a căror comună bisericească a prestat onorarul.

Orice corespondențe și documente în aceasta afacere să se trimită direct dlui adv. dr. *Alexandru Morariu*, Elisabetopol.

Rectificarea listelor de alegători dietali.

Procedura antistiei comunale după termenul de reclamațiune și observațiuni.

În numărul nostru trecut ne-am ocupat pe larg cu reclamațiunile și observațiunile, cari să pot înainta împotriva listelor electorale interinale. Am arătat toate formalitățile, cari sunt de observat, dacă voim avea validitate dreptul nostru electoral. Termenul ultim pentru înaintarea observațiunilor precum am văzut, este 25 Maiu. Antistia comunală ia proces verbal despre reclamațiunile, precum și despre observațiunile înaintate și este deobligată a trimite imediat după 25 Maiu toate reclamațiunile și observațiunile sosite împreună cu procesul verbal luat comitetului central.

În caz dacă nu s'au făcut reclamațiuni și observațiuni face raport.

Judecarea reclamațiunilor și observațiunilor înaintate să face din 1—20 Iulie. Cu procedura comitetului central precum și cu celelalte formalități, cari stau în legătură cu aceasta procedură ne vom ocupa în nrul nostru viitor.

Insoțiri sătești.

În comunele aparținătoare despărțământului Diciosânmartin al Asociațiunii s'a pornit o mișcare, care va avea rezultatele celea mai frumoase și folositoare posibile pentru înaintarea economică și totodată culturală a popoului nostru. Este vorba de înființarea cooperativei, a tovărășiilor sătești. A fost lipsă de-o muncă neșovăitoare și energică de câțiva ani până când poporul român din aceste părți a ajuns la convingerea, că cea mai sigură chizășie a unui viitor fericit este crearea unei situații favorabile materiale. Căci iată ce este scopul acestor tovărășii:

Desvoltarea simțului de economie, înlesnirea de credite ieftine; apoi îmbunătățirea stării materiale și morale a membrilor ei și anume:

1. Prin primirea de depuneri spre fructificare.
2. Prin acordarea de împrumuturi și avansuri membrilor.
3. Prin închierea și mijlocirea de afaceri de bancă și comerciale, reclamate de interesele băncii și ale membrilor ei.
4. Prin cumpărarea, vânzarea și expoatarea în comun de semințe, cereale și derivatele lor, poame, altoi, viță de vie, nutrețuri, îngrășăminte măestrite, vite de rassă și de prăsilă, articole pentru industria de casă, mașini agricole; apoi prin mijlocirea de asigurări de tot felul, de cumpărări, vânzări și arândări imobile; toate acestea sau din inițiativa proprie, sau din ordinul și pe contul tuturor membrilor, ori al unui număr anumit.
5. Prin sprijinirea mișcării și activității cooperative și în primul rând prin contribuirea morală și materială la înființarea de tovărășii ocazionale de conzum, de producțiune, de valorizare și de centrale ale tovărășiilor, obligându-se banca în cazul acesta din urmă a se supune controlului și îndrumărilor Centralei.

Astăzi toate comunele cer înființarea tovărășiilor.

Conducerea despărțământului, care în timp de 2 ani a ținut la 50 prelegeri populare și a înființat peste 45 biblioteci pentru cari toate a adus jertfe însămănate, este pusă la mare probă dorind a continua cu activitatea de până acuma împreună cu înființarea de tovărășii. Nădăjdum, că toți românii de bine să vor grăbi în ajutorul acestei acțiuni făcându-și astfel una din datorințele celea mai frumoase pentru neam.

Indemnăm pe toți cărturarii noștri din comitat, ca să se sfătuiască cu poporul pentru înființarea de tovărășii. Să Vă adresați către redacțiunea acestei foi, de unde puteți primi inviațiunile necesari.

Precum suntem informați conducerea despărțământului Diciosânmartin al Asociațiunii și-a oferit cu plăcere serviciile pentru împlinirea tuturor formalităților, cari sunt în legătură cu înființarea tovărășiilor.

Constatăm cu bucurie în acest loc, că începutul pentru înființarea unei tovărășii sub egida Asociațiunii l-au luat harnicii români șonfăleni în frunte cu neobositul preot Nicolae Platon.

Iată invitarea lansată de acești români.

Invitare.

Subsemnații, având în vedere desvoltarea simțului de economie, înlesnirea de credite ieftine și îmbunătățirea stării materiale și morale a locuitorilor din comuna Șomfalău, ne-am hotărât să înființăm în comuna Șomfalău o bancă populară.

Spre scopul abesta invităm la adunarea generală de constituire pe toți aderenții acestei idei pe ziua de 1 Iunie 1913 ora 2¹/₂ în localul școlii confesionale române

La ordinoza zilei sunt:

1. Deschiderea adunării și explicarea scopului întrunirii, apoi constituirea biroului. (Prezident, notar, verificatori).
2. Debaterea proiectului de statute pentru banca populară din comuna Șomfalău și hotărârea asupra înființării băncii.
3. Inscierea de membrii.
4. Alegerea consiliului de administrație și de control și a celorlalți funcționari.
5. Propuneri.

Dat în Șomfalău la 5 Maiu 1913.

Din încredințarea mai multora: Nicolae Platon, m. p., Vasilie Dăbău, m. p., Teodor Oprea, m. p., Naftalia Muntean, m. p., Simion Sămărtinean, m. p., Gheorghe Orlandea, m. p.

Precum suntem informați cu aceasta ocaziune să vor prezenta și esmișii comitetului cercual al desp. în comuna Șomfalău.

În numărul viitor vom da amănunte despre înființarea tovărășiei din Șomfalău, și totodată vom remarcă toate mișcările de natura aceasta.

Prelegeri populare.

— În luna Maiu —

Comitetul Desp. reluând firul prelegerilor populare cercetează rând pe rând comunele noastre. În luna Maiu sau ținut prelegeri în comuna Ogra (18 Maiu) și în comuna Craifălău (25 Maiu). Din centru sau prezentat dnii Dr. Romul Boila dir. Desp. Anastasiu Beșa șeful. »Albinii« din Sănmărtin, dl. Constantin Mușlea funcț. la »Albina« și dl. Alexandru Petraș inv. penz. S'au ținut prelegeri despre alcoolism, scris și citit și din sfera dreptului.

Conferențieri au fost dl. Anastasiu Beșa, Nicolae Platon, Ilarie Dulău și Al. Petraș. Ne bucurăm mult de faptul, că fruntașii satelor au cercetat aceste prelegeri într-un număr atât de impunător, desvoltând o agitație deosebită pentru reușita lor. Interesul acesta e de multămit harnicilor preoți și intelectuali din acele comune. Întră cei prezenți am remarcat pe dnii Alexandru Circa și Maxim Macarie din Ugra, Ilarie Dulău din Adămuș, Nicolae Todoran din Herepea, V. Debeu preot în Șomfalău, N. Ciungariu inv.

S'au înființat în ambele comune câte o agentură și bibliotecă. A. C.

Cifre înspăimântătoare.

Tablou administrativ.

Între obiectele pertractate cu ocaziunea adunării comitatene din 29. Aprilie n. 1913. au fost câteva, cari trebuie să ne cauzează o adevărată durere sufletească. Legea dispune, ca budgetul anului următor să fie pertractat din partea comunelor și aprobat de congregație încă până în *finea anului premergător*. Dispozițiunea aceasta legală să nesocotește la noi consecvent. Astfel a ajuns budgetul câtorva comune pentru anul 1913. înaintea congregațiunii comitatene din 29 Aprilie din cari cetim următoarele cifre îngrozitoare:

Polv. de gumă arabică 10 gr. Syr. Simpl. 20 gr. Aq. menthae 160 gr. P. 2—4 lingurițe pe zi.

Pe lângă acest medicament ce ar părea foarte potrivit i-se mai poate administra micușului în caz de friguri puțin chinin în supositorii, care cari medicamente întăritoare cu scop de a combate inflamația ex.: Syr. jodotanic. Syr. de fier jodat. — Syr. de lactofosfat de calciu în proporții corespunzătoare etc.

Ca parte fundamentală în asemenea condițiuni e însă igiena alimentară și cea generală. Un medic bun și conștientos ce sfaturi trebuie să dea familiei în asemenea cazuri?

1. Să se sfătuiască părinții a nu se face mdrăniș între bărbat sau fată prea tineri, mai ales dacă unul din ei a avut rachitism.

2. Să se observe cu multă băgare de seamă slăbiciunea femeii rachitice însărcinate.

3. Să se povățuiască mamele să-și nutrească numai cu lapte pe copii cel puțin până la 9 luni.

4. Să se observe regulata funcțiune a stomacului și intestinelor, să se combată ori ce turburări și să se evite a înțercă pe copil prea de timpuriu sau prea târziu.

5. Să i-se administreze dela 10—11 luni în sus alimente ușoare și bogate în forfat de calciu etc.

6. Să se ia de timpuriu măsuri severe în bolile de stomac și mai ales în diareile (urdi-narea) verde.

7. Înainte de înțercare să se alimenteze copiii pe lângă laptele mamei cu ouă moi, bulion tare, gris, orez ori pizmeți fierți în lapte etc.

8. Când încep diformațiile copiii să nu fie forțați la mers, ei mai mult repauz.

9. Li-se pot face băi sărate, jodurate, ușore funcțiuni, ședere lângă mare, aer curat, soare și alimentație suficientă.

10. Să vă feriți mai ales de a locui în case umede, răci și întunecoase cu aer stricat, cari pot fi cauza tuturor boalelor și nenorocirilor unei familii.

Dr. V. Hâncu,
med. arhidiecezan.

